

MGR. SVETLANA VAŠÍČKOVÁ

DUCHOVNÍ KULTURA MEZI
VÝCHODEM A ZÁPADEM.
NA MATERIÁLE UGLIANSKÝCH
RUKOPISŮ

APVV-14-0029

CYRILSKÉ PÍSOMNÍCTVO NA SLOVENSKU
DO KONCA 18.STOROČIA

OBJEKT A PŘEDMĚT PRÁCE

- Uglianské poučné evangelium a Uglianský sborník Ključ — dva cyrilské rukopisy ze Zakarpatí, které vznikly na přelomu 17.-18. století
- Duchovní kultura a náboženská tradice prostých věřících na území mezi slovanským Východem a Západem
- Cíl: příprava a vydání komentované edice obou Uglianských rukopisů
- Metody interdisciplinárního výzkumu

KULTUROLOGICKÉ KONTEXTY VZNIKU UGLIANSKÝCH RUKOPISŮ

KAPITOLA 1.

- Vlastní písemná tradice vznikla na pozadí dvojitého periferního umístění bývalé Mukačevské eparchie, nevolnického postavení kněží a věřících a chudoby
- Rukopisné, ne tištěné knihy dokládají kontinuitu kulturní a liturgické tradice, jsou kulturním specifikem regionu
- 1690 r. oblast Maramoroš se oddělila od Mukačevské eparchie kvůli neuznání Užhorodské unie

UGLIANSKÝ SBORNÍK KLÚČ

KAPITOLA 3.

MAĎARISMY V UGLIANSKÝCH RUKOPISECH

KAPITOLA 4.

Beteg I. 1. *přid.* Nemocný, chorý, churavý, stonavý, neduživý, marod (*ob.*); 2. (*přen.hovor.*) vadný, chybný [*výrobek*]; pochybený [*nápad*]. II. *podst.* 1. nemocný (-ná) (*i lek.*) pacient(ka), marod (*ob.*).

мѣдрѣ люскаа такъ сѣднѣ вѣакѣю неволю люскѣю, илѣ вѣтѣ.

Nyomorúság 1. bída, 2. útrapa, utrpení, trápení.

Kórtan (*lek.*) patologie, zde spíše nemoc, postižení.

ѣкѣй нѣморѣшакъ; илѣ хѣтѣ ѣкаѣ кѣртанѣ прихѣднѣ на люди.

Latorság lotrovství, lotrovina.

Бѣ искѣтаѣ нѣ за цѣ за иѣшогѣ, лише за грѣхѣ, за лотѣшагѣ.

Szerencsés 1. šťastný; 2. příznivý.

кто ѣ богаты", тѣ и сѣрѣчлѣвы", и здоровый

Nemes I. *Příd.* 1. urozený; 2. šlechtný, ušlechtilý; II. *Podst.* 1. šlechtic (-ična); 2. zeman(ka).

рѣ немеш. ꙗ то еѣмъ

ѡный немеш видѣши стрѣ

Fegyver 1. zbraň, 2. povely spojené se zbraní.

немеш не ꙗмаючи фѣверъ ꙗз собѣ оу цркви

Mesterség řemeslo.

таѣ приправѣ своймъ. мештершагомъ.

кого бы имѣ. Загнати ѿ ꙗкымъ мештершагомъ.

Kín trápení, utrpění, útrapa, trampota, muka; trýzeň, strážeň (*kniž.*).

Увидѣли ѿ загыбѣли кѣню великѣ.

горѣли кѣню люто.

Kívánság přání, žádost.

Bizonyság (*kniž.*) důkaz, svědectví.

Ї мѡвилъ ѿ ѡблѣ межъ ѿбоѡ. ѡбы киѡшагъ. похотѣ телѣнѹю. зъ нѣ спѡнилъ. добрымъ бизѡшагамъ.

Borbély holič, (*zast.*) lazebník. нем.

Тѣдыѣ принаѡлѣ борѣѣрѣ. котрый зѡше кѣрѣ бритѡѡѡ.

о гаѣ борѣѣ ѡбритѡѡши. голого чѡка. чинѣтъ.

Ajándék dar, dárek, nadílka.

то мѡѡѣ рѡкъ. ѡ клати прѡстѣѣѹю ѡзъ ѡдѣнѡ

Avagy aneb.

перѣѣѣ. ѡѡѡ бородаѹ. ѡбо плаѣѣ дорогѣѣѣ

Szegény I. *příd.* 1. chudy, chudobný, nuzný, nemajetný, 2. ubohý, nebohý, II. *podst.* 1. chudák (-dačka), nuzák (-začka), 2. ubožák (-žáčka), chuděra, chudinka,

не поволи ѣѣѣѣ ѹбогѣѣѣ, ѡкараѣѣ злыѣѣ ѣѣѣѣ тѣѣѣѣѣ

ZÁPADOSLOVANSKÉ VÝPŮJČKY V UGLIANSKÝCH RUKOPISECH

KAPITOLA 5.

- Jazyk některých částí Uglianského sborníku Ključ obsahuje hojné výpůjčky z polštiny:

- * превротность – przewrotność
- * непокаланный – niepokalany
- * неощацована – nieoszacowana
- * зневажца – znieważca
- * вшечечество – wszeteczeństwo

- Výpůjčky ze slovenštiny v Uglianském sborníku Klíč:

- * пакз – pak

- * статокз – statok

- * справца – správca

- * слѣшный – slušný

- * драбз – dráb

O JAZYKU EVANGELNÍCH PERIKOP V UGLIANSKÉM POUČNÉM EVANGELIU

- Ostrožská bible
- Bible Leopoldy r. 1561
- Brestská bible r. 1563
- Bible Jakuba Wujka r. 1599
- Gdaňská bible r. 1632
- Bible Šimona Budného r. 1572

APOKRYFY V UGLIANSKÝCH RUKOPISECH

KAPITOLA 6.

- Apokryfy o Narození Kristově — Afroditianova legenda
- Apokryfické vyprávění o padu andělů
- Legenda o příchodu Ježíše do pekla
- Legenda o vzkříšení Lazarově

BOHORODIČKA V KULTURNÍ TRADICI ZAKARPATÍ

KAPITOLA 7.

- Uglianský sborník Klúč: Apokryfické vyprávění o narození Bohorodičky
- Uglianské poučné evangelium: Slovo na svátek Pokrovu přesvaté Bohorodice, jež obsahuje vyprávění o 4 zázracích Panny Marie, a Legenda o Zesnutí přesvaté Bohorodice, ve kterém se zmiňuje o novém projevu Tomášovy nevěry

LITERÁRNÍ PRAMENY

KAPITOLA 8.

- Skutky Římanů neboli Gesta Romanorum
- Starý Zákon
- Dioptra
- Fyziolog
- Lucidarius
- Limonar
- Pravý Mesiáš Ioannikije Gaľatovského

DIPLOMATICKÝ PŘEPIS OBOU RUKOPISŮ

[illegible]

**DĚKUJI ZA
POZORNOST**